

Warszawa, dn. 3 marca 2005 r.

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Prof. dr hab. Andrzej ZOLL

RPO-492369-VI/04/AB

00-090 Warszawa Tel. centr. 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 827 64 53

Pan
Mirosław Gronicki
Minister Finansów
WARSZAWA

Pragnę przedstawić Panu Ministrowi sprawę związaną z opodatkowaniem na zasadach przewidzianych w ustawie z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2000 r. Nr 14, poz. 176 z późn. zm.) wartości egzemplarzy autorskich przekazywanych twórcy dzieła. Z informacji prasowych wynika, że Ministerstwo Finansów prezentuje pogląd, iż wartość ta stanowi przychód podlegający opodatkowaniu.

Stosownie do art. 63 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz. U. z 2000 r. Nr 80, poz. 904 z późn. zm.) jeżeli umowa obejmuje sporządzenie egzemplarzy przeznaczonych do udostępniania publiczności, twórcy należą się egzemplarze autorskie w liczbie określonej w umowie. Uprawnienie do egzemplarzy autorskich jest swoistą instytucją prawa autorskiego i znajduje umocowanie w wieloletniej tradycji.

Przepis art. 63 dotyczy wszystkich typów umów autorskich - zarówno przenoszących autorskie prawa majątkowe, jak i o charakterze licencyjnym - i odnosi się do wszystkich rodzajów utworów. Egzemplarze autorskie są nieodpłatne. Są dostarczane na koszt wydawcy i nie są wliczane do nakładu. W przypadku gdy wynagrodzenie twórcy jest związane z liczbą egzemplarzy dzieła egzemplarze autorskie nie są uwzględniane, bowiem nie służą one celom komercyjnym.

Twórca może swobodnie dysponować egzemplarzami autorskimi, w tym może je sprzedać lub posługiwać się nimi z zamiarem osiągnięcia korzyści majątkowej. Swoboda ta może być jednak ograniczona w umowie.

Z punktu widzenia wydawcy rozliczenia podatkowe z tego tytułu nie mają bezpośredniego finansowego znaczenia, bowiem podatek obciąża autora, lecz rozliczenia mogą powodować trudności natury technicznej, chociażby co do ustalenia wartości przychodu. Trudno bowiem określić jaką wartość egzemplarzy brać pod uwagę gdy niektórzy wydawcy stosują dla swoich autorów rabaty przy zakupie książek ze swojej oferty wydawniczej. Trudności może również powodować określenie momentu uzyskania przez autora przychodu, bowiem wymaga to precyzyjnego ustalenia kiedy otrzymał on egzemplarze i dokumentowania ich odbioru.

Przychód podlegający opodatkowaniu powstaje niezależnie od treści umowy, zarówno wtedy gdy umowa pozostawia autorowi pełną swobodę w dysponowaniu egzemplarzami autorskimi - a więc gdy może je wykorzystać w celu osiągnięcia korzyści majątkowych, w tym sprzedać - jak i wtedy gdy umowa ogranicza możliwość swobodnego dysponowania egzemplarzami autorskimi np. wyłączając uprawnienie do ich sprzedaży. W rezultacie autorzy mogą być mniej zainteresowani otrzymaniem egzemplarzy autorskich, godząc się dobrowolnie na rezygnację z tego przywileju.

Przepis art. 63 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych przyznaje dużą swobodę w umownym kształtowaniu zasad - w tym liczby - przekazywanych autorom egzemplarzy autorskich. Nie określa on bowiem ani rodzaju umowy, w której kwestia ta może być uregulowana ani minimalnej liczby egzemplarzy autorskich, do których otrzymania twórca jest uprawniony. Można zatem wyobrazić sobie sytuację, w której dojdzie do zawarcia umowy darowizny przewidującej przekazanie egzemplarzy autorskich, których wartość nie będzie przekraczała kwoty wolnej określonej w art. 9 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 28 lipca 1983 r. o podatku od spadków i darowizn (Dz. U. z 2004 r. Nr 142, poz. 1514 z późn. zm.). Oczywiście w takich sytuacjach organy podatkowe mogą - prowadząc postępowanie - zakwestionować skutki podatkowe umowy odwołując się do koncepcji obejścia prawa podatkowego.

Wprowadzenie doliczania do przychodu wartości egzemplarzy autorskich ma, ponadto inny jeszcze negatywny skutek - ograniczając wymianę dzieł między twórcami ogranicza wymianę poglądów w zakresie nauki, kultury, sztuki.

Uzyskiwany „dochód” z „powiększonego” przychodu twórcy w żadnym przypadku nie rekompensuje szkód jakie mogą wywołać takie ograniczenia.

W przepisie art. 21 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych ustawodawca wprowadzając zwolnienia przedmiotowe uwzględnił w licznych przypadkach okoliczność, że podstawą ich świadczenia na rzecz osoby fizycznej jest pozostawanie - aktualne lub w przeszłości (w przypadku emerytów i rencistów) -

przez tę osobę w stosunku pracy, stosunku służbowym czy spółdzielczym stosunku pracy. Są to zwolnienia przewidziane w pkt 10, 11, 11a, 11b, 14 17, 18, 19, 38, 49, 49a, 67, 77, 92, 112. W niektórych z nich przewidziany został górny limit zwolnienia, po którego przekroczeniu przychód podlega opodatkowaniu.

Podatnicy osiągający przychody z praw autorskich, wymienione w art. 10 ust. 1 pkt 7 w zw. z art. 18 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, nie uzyskują przychodów wymienionych w powołanych punktach art. 21 ust. 1 ustawy, nie pozostają bowiem w stosunku pracy lub w stosunkach pokrewnych. Natomiast szczególną odmianę przychodu - którego powstanie jest ściśle związane z powstaniem przychodu z praw autorskich - stanowi wartość egzemplarzy autorskich.

Zwracam się zatem do Pana Ministra o rozważenie podjęcia inicjatywy ustawodawczej mającej za cel wprowadzenie do ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych zwolnienia w całości - lub w granicach określonych odpowiednio ukształtowanym limitem - wartości egzemplarzy autorskich otrzymywanych przez twórców od wydawcy.

W oczekiwaniu na stanowisko Pana Ministra

Z wyrazami szacunku

/-/